

Malmö stad
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Datum

2025-05-02

Adress**Diarienummer**

GYVF-2025-1222

Yttrande**Till**

Kommunstyrelsen

**Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet -
Tid för undervisningsuppdraget - åtgärder för god
undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU
2025:26)
STK 2025-497**

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet” (SOU 2025:26). Utredaren lämnar förslag inom tre huvudområden, 1. förslag om att minska den undervisningsnära dokumentationen, 2. förslag om lättnader i arbetet mot kränkande behandling och 3. förslag om ramar för lärares tid.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ställer sig positiv till förslaget om att begränsa informationsskyldigheten till elever och vårdnadshavare och att informationen inte ska ges ”fortlöpande” utan ska ske vid tider som skolan bestämmer. Nämnden vill dock lyfta att lärare inom kommunal verksamhet är tjänstepersoner som styrs av förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet och måste svara på förfrågningar inom rimlig tid. Nämnden ställer sig tveksam till att utvecklingssamtalen minskas till en gång per läsår i stället för en gång per termin. Vidare välkomnar nämnden att Skolverket får i uppdrag att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation då ett sådant stödmaterial kan bidra till likvärdighet.

Nämnden ställer sig tveksam till förslagen om att ta bort extra anpassningar utifrån de skrivningar som utredningen tar upp. Nämnden lyfter däremot fram behovet av ett helhetsperspektiv på extra anpassningar och särskilt stöd. Detta då dessa frågor behandlas i flera utredningar utifrån ett flertal perspektiv, bland annat i utredningen om en förbättrad elevhälsa (dir. 2024:30).

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att det finns såväl risker som möjligheter med förslagen gällande ett förändrat arbetssätt mot kränkningar och diskriminering. Nämnden lyfter att det är positivt att kränkningar och diskriminering utanför skolverksamheten inte behöver anmälas och utredas samt att det komplicerade regelverket ses över och förenklas. Vidare framhåller nämnden att det dock finns en risk för att rättssäkerheten i arbetet mot kränkande behandling kan minska. Bland annat då ett större godtycke om vad som ska anmälas blir möjligt när bara allvarliga eller upprepade kränkningar ska tas upp.

Lärarnas tid regleras idag genom kollektivavtal där mängden undervisning och undervisningsanknutet arbete dimensioneras i förhållande till varandra, liksom gentemot övriga arbetsuppgifter. Nämnden bedömer att förslagen om reglerad undervisningstid kommer att försvåra rektors möjlighet att leda och fördela arbetet utifrån elevernas behov och förutsättningar eftersom rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan ansvarar för skolans resultat.

Nämnden bedömer att förslagen om ramar för lärares tid kan leda till bland annat större undervisningsgrupper eftersom lärarnas undervisning minskar och resurstillskottet som utredningen föreslår är otillräcklig. Reglerade timmar för lärarnas undervisning kan vidare leda till att fler obehöriga och icke-legitimerade lärare genomför undervisning. Därmed ställer nämnden sig negativ till de föreslagna ramarna för lärarnas arbetstid. Däremot är man positiv till att lärares möjlighet att utöva sitt undervisningsuppdrag i relation till en god arbetsmiljö med minskad administration ses över.

Yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet ”Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet” (SOU 2025:26).

1. Angående förslagen om att minska den undervisningsnära dokumentationen (utredarens förslag 6.3.1, 6.3.2, 6.4.1)

I skollagen och i läroplanerna anges att skolan fortlöpande ska informera och fortlöpande föra samtal om barnets och elevens utveckling och kunskapsutveckling. Utredaren föreslår att ordet ”fortlöpande” ska tas bort. Nämnden ställer sig positiv till förslaget om att begränsa informationsskyldigheten till elever och vårdnadshavare från ”fortlöpande” till de tider som skolan bestämmer. Nämnden vill dock lyfta att lärare inom kommunal verksamhet är tjänstepersoner och därför även styrs av förvaltningslagens bestämmelser om serviceskyldighet. Det innebär att de måste svara på förfrågningar inom rimlig tid. Nämnden ser därför behov av ytterligare vägledning hur nämndens verksamheter ska förhålla sig till de olika bestämmelser.

Nämnden ställer sig tveksam till att utvecklingssamtalen minskas till en gång per läsår i stället för en gång per termin. Utvecklingssamtal är en viktig del av det undervisningsnära arbetet. Kontakten med vårdnadshavarna är viktigare ju större behov eleverna har.

Extra anpassningar (utredarens förslag 6.6.1, 6.7)

Utredaren anser att extra anpassningar ska tas bort och ersättas med naturligt stöttande undervisningsmetoder. Nämnden ställer sig frågande till varför utredningen menar att extra anpassningar är att likställa med individualiserade undervisningsformer, där lärare gör många olika planeringar för sin undervisning utifrån enskilda elevers behov och att det hindrar grupporienterad undervisning (s.136). Enligt nämnden rymmer extra anpassningar inom ramen för lektionsdesign. Det innebär att det ligger i lärarnas uppdrag att utforma undervisningen efter eleverna och att undervisningen måste anpassas efter gruppen och ibland enskilda elever redan när den planeras.

Om extra anpassningar ska tas bort och ersättas enligt utredare av så kallade naturligt stöttande arbetsmetoder vill nämnden lyfta behovet av att en vägledning tas fram som tydliggör hur naturligt stöttande arbetsmetoder kan definieras praktiskt och avgränsas i verksamheterna. Enligt utredaren kan det finnas moment i undervisningen där andra kompetenser ska delta och ge stöd till elever. Exempelvis ska det inte ingå i lärares uppdrag att visa eleven hur digitala verktyg kan användas. Nämnden ser behov av ytterligare tydliggörande om vem som ska avgöra om en stödinsats innebär krav om ytterligare resurser eller om den kan genomföras av lärare.

Enligt utredningen kräver skolans regelverk inte att extra anpassningar dokumenteras men många huvudmän kräver det ändå för att skolorna ska kunna arbeta effektivt med stöd till elevers lärande. Nämnden finner det viktigt att extra anpassningar dokumenteras för att kunna följa upp elevers lärande och ta ställning till nästa steg och framför allt eventuellt behov av särskilt stöd. Vidare förelade Skolinspektionen (beslut den 25 november 2024 dnr. 2023:5500) Malmö stad att dokumentera och lämna in extra anpassningar. Skolinspektionen hänvisade enbart till de författningsmässiga befogenheter myndigheten har att kräva underlag trots att ett dokumentationskrav inte finns i författningarna. Regleringen av extra anpassningar och dokumentation av dessa framstår därför som oklar.

Regeringen tillsatte utredningen ”En förbättrad elevhälsa” (dir. 2024:30). Detta betänkande föreslår också att extra anpassningar tas bort och ersätts med stödundervisning. Utöver denna har två ytterligare betänkanden presenterat förslag om extra anpassningar. Betänkandet ”Ett likvärdigt betygssystem” (SOU 2025:18, s.487) föreslår förändringar i hur bedömningen av extra anpassningar och särskilt stöd ska göras. Utredningen föreslår ändringar av regleringen om stöd i form av extra anpassningar som innebär att stöd ska ges om det befaras att eleven inte kommer att

tillgodogöra sig kunskaper som minst motsvarar betygskriteriet godtagbara kunskaper. Även läroplanutredningen ”Kunskap för alla” (SOU 2025:19) tar upp ändringar kopplade till extra anpassningar.

Nämnden ställer sig tveksam till förslagen om att ta bort extra anpassningar utifrån de skrivningar som utredningen tar upp. Nämnden ser behovet av ett helhetsperspektiv på extra anpassningar och särskilt stöd utifrån förslagen från flera utredningar.

Utredningen föreslår att användningen av digitala system och verktyg för information och dokumentation i skolväsendet ska utredas i särskild ordning. Nämnden ställer sig tveksam till en sådan utredning eftersom användning av digitala system beror på varje huvudmans förutsättningar. Nämnden anser inte att en utredning på nationell nivå kommer kunna omfatta alla huvudmäns behov eller resurser.

När det gäller Skolverkets uppdrag att ta fram riktlinjer för ändamålsenlig undervisningsnära dokumentation är nämnden positiv till förslaget då ett sådant stödmaterial kan bidra till likvärdighet.

2. Angående förslagen om lättnader i arbetet mot kränkande behandling (utredarens förslag 7.4.1, 7.4.2, 7.4.3, 7.5.1, 7.5.2)

Nämnden bedömer att det finns såväl risker som möjligheter med förslagen gällande ett förändrat arbetssätt mot kränkningar och diskriminering. Det är positivt att kränkningar och diskriminering utanför skolverksamhet inte behöver anmälas och utredas samt att det komplicerade regelverket ses över och förenklas. Det finns dock en risk att rättssäkerheten när det gäller arbetet mot kränkande behandling kan minska. Bland annat kan det bli fallet då ett större godtycke om vad som ska anmälas blir möjligt när bara allvarliga eller upprepade kränkningar ska tas upp.

Nämnden ställer sig tveksam till att motverka kränkande behandling ändras till uppmärksamma och agera, dvs. formuleringen ”var och en som verkar inom utbildningen ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling” ändras till ”uppmärksamma och agera för att hantera alla former av kränkande behandling i verksamheten” som förs in i den nya paragrafen i sjätte kapitlet skollagen. Motverka lägger fokus på förebyggande arbetet, medan uppmärksamma och agera lägger fokus på det åtgärdande arbetet. Båda aspekterna är viktiga och nämnden föreslår därför att uppmärksamma och agera läggs till och inte ersätter ”motverka”.

Utredningen föreslår att personalens anmälningsskyldighet vid fall av kränkande behandling ändras från en anmälningsskyldighet till en informationsskyldighet. Personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig utsatt för allvarlig eller upprepade kränkande behandling ska informera rektorn om detta. Nämnden ställer sig negativt till att anmälningsskyldighet ändras till informationsskyldighet. Det riskerar

försämra utredningarnas kvalitet och förlänga tiden för hantering av kränkningar vilket innebär att elever riskerar att inte få det stöd de behöver i tid.

Förslaget innebär en ändring där det inte ska informeras om alla misstänkta kränkningar utan enbart om de som är allvarliga eller upprepade. Nämnden ställer sig tveksam till att det enbart är allvarliga eller upprepade kränkningar som ska anmälas och utredas. Det riskerar försämra elevernas rättssäkerhet. Ändringen öppnar för att det sker en godtycklig bedömning av vad som är en allvarlig kränkning. Det finns också en risk att det inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen kan bli svårare att upptäcka upprepade kränkningar eftersom eleverna har flera olika lärare och eleverna är äldre. Situationen för extra utsatta individer kan också försämrats som en följd.

Utredningen föreslår också att endast kränkande behandling som sker i verksamheten ska utredas. Nämnden ställer sig i grunden positiv att enbart kränkande behandling som sker i verksamheten ska utredas. Det är dock oklart vad som menas ”i verksamheten” i relation till den digitala miljön. Exempelvis är det inte tydligt vad som gäller för kränkningar på skolans digitala plattformar eller kränkningar på sociala medier under skoltid. Kränkningar på nätet, kan vara en inledning till upprepade kränkningar i verksamheten och därmed kan behöva utredas för att kunna sätta in lämpliga åtgärder.

Kartläggning av kränkningsärenden på gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens verksamheter i Malmö stad visar att det inte är lärare som dokumenterar kränkningsärenden, utan det görs främst av kuratorer, specialpedagoger och biträdande rektorer. Förändringarna i denna del kommer inte ha en stor påverkan på lärares arbetsuppgifter.

3. Angående förslaget om ramar för lärares tid (utredarens förslag 8.2.1, 8.2.2, 8.2.3, 8.2.4, 8.4)

Nämnden konstaterar att förslaget i denna del innebär att huvudmannen fortfarande har kvar ansvaret för att genomföra utbildning och undervisning i skolan enligt 2 kap. 2 § skollagen och andra författningar, men att nämnden inte kan disponera de anställda som idag trots att nämnden är arbetsgivare. Utredaren konstaterar att förslagen innebär att den kommunala självstyrelsen inskränks men att denna inskränkning kan vara motiverad om den innebär att förutsättningarna för att bedriva undervisning av god kvalitet stärks. Att kvaliteten stärks skulle innebära att inskränkningen av självstyret är proportionell till den förbättring som förslagen medför, enligt utredaren. Det kommunala självstyret är en del av Sveriges grundlag RF 1 kap. 1 § (1974:152). Utredaren anser att förslagen kan vara en motiverad inskränkning av det kommunala självstyret då förslagen skulle göra läraryrket mer attraktivt och på lång sikt säkra lärarförsörjningen.

Nämnden vill poängtera att lärarbristen har minskat för de flesta lärarkategorier och förväntas minska ytterligare i samband att elevkullarna minskar på sikt enligt Skolverkets lärarprognos 2024. Det är naturligtvis positivt att läraryrket görs mer attraktivt men den reglering av lärarnas arbetstid som föreslås, regleras avtalsvägen på arbetsmarknaden. Den så kallade svenska modellen innebär att ersättning och villkor på arbetsmarknaden regleras genom avtal mellan arbetsgivarnas och arbetstagarnas parter. Enligt den överenskommelse som finns för lärare, HÖK24, ska parterna (arbetsgivare och lärare) ha dialog om principerna för hur de huvudsakliga arbetsuppgifterna fördelas på arbetstagare, där mängden undervisning och undervisningsanknutet arbete (planering, uppföljning och utveckling av undervisningen) dimensioneras i förhållande till varandra liksom gentemot övriga arbetsuppgifter. Rektor/chef ansvarar för att i samtal med den enskilde läraren finna en balans mellan tid för planering samt för- och efterarbete i förhållande till mängden undervisning inom ramen för hela arbetstiden.

Nämnden anser vidare att förslaget till att reglerera timmarna för lärarnas undervisning kommer begränsa och försvåra rektors möjlighet att leda och fördela arbetet utifrån elevernas behov och förutsättningar eftersom rektor som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan ansvarar för skolans resultat. Nämnden vill lyfta att det pågår en utredning ”Bättre förutsättningar för rektorens inom skolväsendet” (Dir. 2024:48). Nämnden anser att det är viktigt att anlägga en helhetssyn på förändringar i skolorganisationen där perspektiv från olika utredningar beaktas med hänsyn till alla professioners arbetsmiljö.

Det är inte tydligt i förslaget var den elevnära tiden finns och vad den ska innehålla. Nämnden anser att mentorskap och studiehandledning bör ingå i den elevnära tiden. Det är oklart hur förslaget att lärarna inte ska registrera frånvaro ska genomföras praktiskt i verksamheten. Det är lärare som möter eleverna i sin undervisning. Även om gymnasiet är en frivillig skolform så är inskrivna elever skyldiga att delta i undervisningen och därmed är det skolans ansvar att förebygga och åtgärda frånvaro samt främja närvaro.

Om en reglering ändå ska införas trots de principiella invändningar som finns, förespråkar nämnden inte ett tidsspann utan enbart ett tak dvs. ett maximalt antal timmar.

Även om lärarbristen har minskat kvarstår utmaningen med att rekrytera vissa lärarkategorier. Det finns en brist på exempelvis yrkeslärare generellt och denna kategori är därför svår att rekrytera. Reglerade timmar för lärarnas undervisning kan leda till att fler obehöriga och icke-legitimerade lärare genomför undervisning.

Nämnden anser att antalet undervisningstimmar för yrkesprogram är för lågt ställt och måste höjas för att kunna säkerställa kvalitet i undervisning.

Utredaren anser att lärare i för hög utsträckning blir involverad i elevsociala frågor och att det tar för mycket tid från undervisningsuppdraget. Det finns emellertid flera studier som pekar på betydelsen av relationer mellan lärare och elever i undervisningen. Skolverket sammanfattar forskning kring relationers betydelse i undervisningen och pekar på att forskningen tar upp tre centrala kompetensområden för en lärare: didaktisk kompetens, ledarkompetens och relationskompetens¹. Därmed riskerar fokus på enbart undervisning utan att relationella möten med eleverna möjliggörs, ha negativ påverkan på elevers lärande.

Angående kostnader för förslaget om ramar för lärares tid (avsnitt 11, konsekvensanalys, tabell 11.6)

Utredaren anger att i enlighet med den kommunala finansieringsprincipen bör de ekonomiska konsekvenserna av förändringar i kommunernas åligganden neutraliseras genom förändringar av det generella statsbidraget. Utredaren bedömer att förslagen innebär en ökning av statens kostnader för skolan med 2 566 miljoner kronor per år från och med år 2028. Kostnaderna utförs av ökade kostnader för undervisning. För gymnasieskolan skulle kostnaderna vara cirka 800 miljoner per år.

Förslagen innebär enligt utredaren att lärare generellt föreslås undervisa mindre än idag, dvs. mindre än den tid som arbetsgivare och arbetstagare kommit överens om enligt den modell som finns för att reglera löner och arbetsförhållanden i Sverige. Lärarna kommer att få mer tid för planering och uppföljning enligt utredaren. Förslagen kommer dock att påverka olika lärarkategorier olika.

Det framgår också av utredningen att förslagen innebär att mer personal måste anställas i skolan både eftersom uppgifter som i dag är lärarnära som frånvaroregistrering inte ska utföras av lärarna och kontakter med andra myndigheter och omvärlden inte ska ingå i lärarens uppdrag. Förslaget kommer innebära ökade kostnader för verksamhet då antalet timmar som eleverna har rätt till (garanterad undervisningstid) förblir detsamma som idag. Det kommer även att krävas att nämnden anställer fler personer för att utföra de uppgifter som lärarna utför idag. Utredaren har inte vägt in kostnader för att anställa ytterligare personal. Nämnden bedömer att utredarens kostnadsberäkning därför inte täcker in de kostnader som förslagen medför. Nämnden ser också utmaningar med att definiera innehållet i de tjänster som avses och att anställa de personalkategorier som identifieras av utredaren.

¹ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/artiklar-om-forskning/relationskompetens-viktig-aspekt-av-lararprofessionen>

Åke Gusérus Bengtsson (SD) och Monika Hansson (SD) reserverar sig muntligen mot beslutet.